

talajba való szivárgásra is időt biztosítunk, akkor az egy-egy pontban összegyűlő vízmennyiségek kinetikai energiátartalma annyira lecsökken, hogy a legtöbb esetben már nem fogja a talajt megbontani, azt tovább pusztítani. A ritkán előforduló nagyintenzitású csapadékok nyomán a vízmosságokba mégis bejutó vizeket már az időközben oda betelepedett cserjék sűrű szövedéke fékezi mozgásában, a vízmosság fenekének és oldalának elsdórásában. Ez ellen a legjobb védelmet a 3–6 m széles vízmosságokra merőleges cserjesávok fűves sávokkal váltakozó rendszere adja. A cserjéknek sűrű tőszámúaknak és lehetőleg indás bókóló visszahajló hajtásúaknak kell lenni. A fenéken lefolyó vizet ezek fékezik a legjobban. A legalkalmasabb cserjék a vadrózsa, a lícium, a szederfélék, a hóbogyó, a málna és az iszalag. A fejlődésükhöz a földön való szétterülésükhöz mindenképpen fényt kell biztosítani. Ezért vízmosságok árnyékolását kerülni kell. A fenék biztosítására csak elkerülhetetlen esetben alkalmazzunk fenék gátakat. Ezek anyaga elsősorban élő fűzdugvány, vagy terméskő. A rőzsefonatok halott, száraz anyagból való elkészítését kerüljük, mert a vékony rőzseanyag néhány év alatt elkorhad és a feltöltött gátudvarokat a víz ismét elmossa. Olyan vízmosságokban, melyekben az erdősítés ellenére a lefolyó víz romboló hatása miatt a fenéken cserjéket nem tudunk megtelepíteni, csak komoly műtárgyak építésével lehet tartós eredményt elérni.

Talajvédelemre berendezett mezőgazdasági területeken a meglévő vízmosságok műtárgyakkal való rendezése kikerülhetetlen. A sáncok, utak, teraszok vízlevezetőinek betorkolását erdészeti módszerekkel, rőzsefonatokkal, cserjésítéssel, tartósan kimosás ellen megvédeni nem lehet. A másutt elhelyezett rőzsefonatok is állandó fenntartást és 5–6 évenkénti felújítást igényelnek. A műtárgyak közötti szakaszon azonban a vízmosságok oldalainak cserjékkel való biztosítása feltétlenül szükséges. Erre célszerű mellékhaszonvételi lehetőséget adó cserjéket telepíteni, de messzemenően figyelembe lehet venni a méhérszet elveit is.

Az erdők talajvédelmi szerepének ismertetésére ez a néhány perc rendkívül kevés volt. A telepítéseink védőhatása növelésére eszközeink megvannak. Hatásukat pontos mérési adatokkal azonban még nem tudjuk meghatározni. Erre további sokrétű kiterjedt vizsgálat szükséges. A vizsgálatok nyomán fognak születni új felismerések is, melyek nyomán már számadatokkal fogjuk tudni lemérni munkánk műszaki hatásosságát és gazdaságosságát. Tudnunk kell majd, hogy az erdészeti biológiai talajvédelem esetén milyen mértékkel fog csökkenni a különböző valószínűségű intenzitású csapadékok mellett a lefolyó vizek mennyisége, hordaléktartalma és mennyivel növeltük meg az egyes pontokban a vizek összefutási idejét. Így adatot tudunk nyújtani a műtárgyak méretezésére is. Ezek ismeretében lehet véglegesen eldönteni azt, hogy adott esetben kell-e munkánkat kiegészíteni költséges műszaki létesítményekkel, vagy sem.

Erdeink, fáink és cserjéink legfontosabb kommunális hatása a területek vízforgalmának szabályozása. Ahol ez a cél fontosabb, mint a fatermelés, ott a fafajmegválasztást e célnak kell alárendelni. Ilyen helyeken a cél érdekében sokkal fontosabb szerepet tölthetnek be az eddig tűzzel vassal írtott cserjék, mint például az iszalag és a lícium, mint akár a legértékesebb fák. Félre kell tennünk jelen esetben minden előítéletet.

A balatonfelvidéken tervezett nagy telepítési feladatok végrehajtása nyomán a legnehezebb területen dolgozó erdészeti döntő szerepet fog játszani abban, hogy a Balaton évszázadok múlva is hazánk és talán egész Európa ékessége, legnagyobb természetes üdülőhelye maradjon.

DR. KERESZTESI BÉLA: Erdők és fák szerepe a Balaton-mellék táji megjelenésében

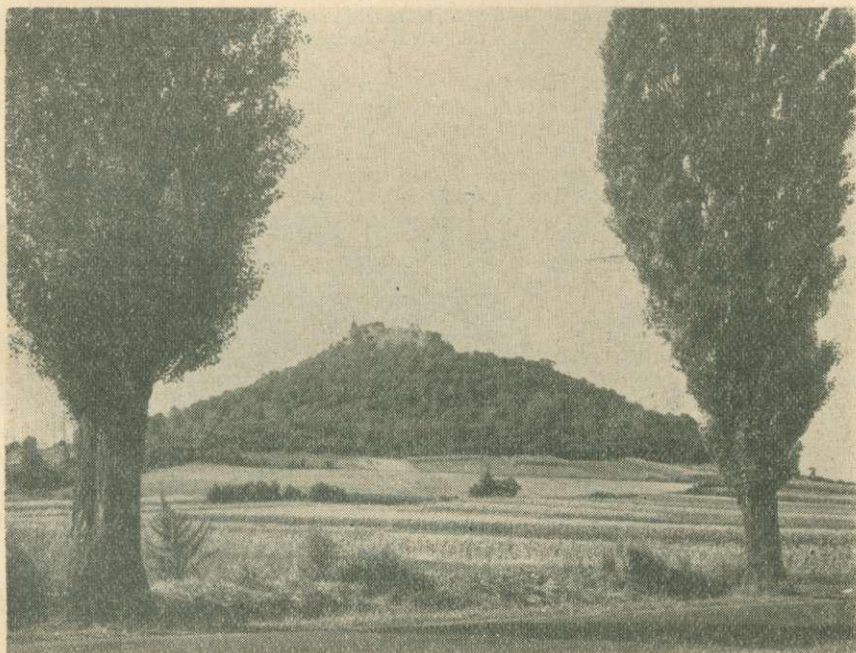
A Balaton tájképi szépségét egy erőteljesen kifejezett ellentétnek köszönheti. Annak, hogy a széles medencében szétterülő lapos víztükről fölé az ország legkiterjedtebb hegységi tája, a Bakony emelkedik. A Bakony változatos arculatú, erdős tája a Balaton természetes háttere. A Bakony és a Balaton elválaszthatatlanul egybe tartoznak.

A Bakony mészkőből és dolomitból felépült hatalmas táblája a Balaton medencéjével párhuzamosan, afölé magasodva terül el. A Kőris-hegyben 704 m-rel kulmináló hegység két fő magassági szintre tagozódik: az északi rész (a Déli-Bakony és az Északi-vagy Öreg Bakony) 450–650 m, a déli rész (a Keszthelyi-hegység, a Tapolcai-medence, a Balatonfelvidék és a Veszprémi-fennsík) 250–400 m magas. Az alacsonyabb déli rész összefoglaló neve Balatonfelvidék. A Bakony-hegységet hajdan összefüggő erdők borították. Sűrű erdeiről Bakonyerdőnek is nevezték. A hajdani ősreneteknek azonban ma már csak alig a fele zöldel, a medencékben és az alacsonyabb hátakon az erdők helyét szántóföldek foglalták el. A felszíni formák sokfélesége mellett azonban a Bakony erdei

így is kétségtelenül döntő szerepet játszanak a balatonmenti tájképek szépségének formálásában.

A Balatonfelvidék középhegység jellegű dolomit, mészkő, vöröshomokkő és bazalt terület erősen földközi-tengeri jellegű (szubmediterrán) éghajlattal. Területének nagyobb része D—Ny-i kitettsége következtében erősen felmelegszik. A Bakony esőárnyéka erősen érvényesül, a csapadék kevés, az évi középhőmérséklet magas. Erdőterülete 68 000 ha, erdősültsége 32%. Erdőterületének közel a felét a meleg száraz klímát kedvelő cser foglalja el (molyhostölgyes-cserések és cseres-kocsánytalantölgyesek). A bükkösök és a gyertyános-kocsánytalantölgyesek csak a Bakony déli szélén főként az északi oldalakon és a hűvösebb völgyekben számottevők. A fenyők területaránya 10% körül van, közülük leginkább az alpin-balkáni feketefenyő terjedt el.

A Balaton déli partján utazva Keszthelyre Balatonberényből a tavon át szép kilátás adódik a Keszthelyi-hegységre. A városba védett vadgesztenye-fasor vezet. A szomszédos újmajori szántóföldeket feketefenyő fasorok osztják táblákra. A fenyő fasorok közötti utak korábban lovagló allékként szolgáltak.

Szigliget

Régi időkben a Balatonfelvidéken a cseréseket sokhelyütt legelőerdővé ritkították ki. Egyik legszebb ilyen legelőerdő Keszthely mellett a Karmacsi. Ennek a szép ligetes erdőnek romantikus hangulata *Órsi Pált* is megragadta, itt készítették a „Tenkes kapitánya” című film külső felvételeinek egy részét.

Tovább utazva Zalaszentő felé autóbusz megálló jelzi a paperdei erdészházat. Körülötte a völgyben álló cseres-tölgyeseket már kitermelték, szép erdeifenyő erdősítések, tölgyfiatalosok díszlenek a helyükön. A tisztáson azonban, ahová az erdészházat telepítették, néhány vén cserfát visszahagytak. Ezek nemcsak védik a házat, hanem megőrzik a táj eredeti hangulatát is. Hasonló szép példát láthatunk az erdőgazdaságban Uzsa-pusztán is, ahol a vöröstölgygel elegyített erdeifenyő fiatalost megszakító tisztás folton öreg kocsányostölgyek védelmében húzódik meg kilenc erdészház.

Sümege a Várvölgyben Rezi és Tátika regényes várromjai alatt vezet az út. A Tátika lábánál asperulás cserések díszlenek. Ezek belseje igazi Keszthelyi-hegységi hangulatot idéz. A cser gazdaságilag csekély értékű fafaj, szépségátadás szempontjából azonban nem lebecsülendő. Haragoszöld fényes nyári lombozata, sokszor szabdalt díszes le-

vélzete, törzsének szürkés-barna mélyen repedezett, markáns durva kerge a repedések élénkvrös színével mediterrán hangulatúvá teszi az erdőt. Ez a fafaj hazánk délies arcúlatának kétségtelen jellegzetessége.

Vonyarc-Vashegy község határában a Pető-hegyi kilátó a Keszthelyi-hegység legmagasabb pontján áll mintegy 300 m magasságban a tenger szintje felett. Tiszta időben jól látható innen, hogy a tavat feketefenyő sáv övezi. A feketefenyőt talán ezért kezdték telepíteni a hegység tóra néző lejtőin, mert ott a lakott helyek közelében kevesebb volt a vad s így inkább lehetett fenyőkultúrákat létesíteni, másrészt minden bizonnyal esztétikai szempontok is közrejátszottak. A hegységben a feketefenyvesek területé 2000 ha-ra tehető, ennek mintegy a fele 50–60 éves korú, a másik fele pedig új telepítés. A legtöbb fekete-fenyves Gyenesdiás, Vonyarc-Vashegy, Balatongyörök határában található. A fekete-fenyvesek elterjesztése gazdaságilag nagyon indokolt, a karszt bokorerdőkhöz viszonyítva, amelyek helyére rendszerint ültetik, 2–3-szoros növedéket adnak. Esztétikai szerepüket sokat vitatják a Balaton környékén. Sötét foltjaik szépen hatnak, élénkítik a tájképet. Elegyfajként ültetve esztétikai szerepe még kiemelkedőbb, a molyhostölgy, a virágoskőris, a cserszömörce Balatonfelvidékre jellemző pasztell színeit a fekete-fenyő zöldfekete kontrasztja még jobban kiemeli.

Szép erdei út vezet a Keszthelyi-hegység fekete-fenyveseinek a bölcsőjéhez, a pilikáni csemetekerthez. Ebben a 70–80 éves létesített csemetekertben nevelték a fekete-fenyő erdősítésekhez felhasznált csemeték zömét.

A fekete-fenyő tájképző szerepe talán a Rozsa-mezőn érvényesül leginkább. Ez szép völgy Vállus község határában erősen tagolt dolomit hegyek között, amelyeket eredetileg cseresek borítottak, később a völgyre néző lejtőket fekete-fenyővel erdősítették be. Ezek az erdősítések ma már magtermelő állományok. Elnézve a csereseket és a fekete-fenyveseket a távolban színük szinte egybeesődik, a cseresek éppen olyan fekete-zöldek, mint a fekete-fenyvesek. A fekete-zöld szín tehát nem idegen a Balatonfelvidéken, mint sokszor emlegetik. Ezen a mezőn vezetett „a herceg útja”, amelyen a Darab-erdőre szerett Fesztetich-né kijárni. A fekete-fenyvesítés itt — ebből is megítélhetően — minden bizonnyal esztétikai célokat szolgált, elsősorban különleges mediterrán hangulatot sikerült vele érvényrejuttatni, amely hangulatot ma igazi Keszthelyi-hegységi hangulatnak érzünk.

A gyenesdiási közbirtokossági erdőben ősztájt tipikus molyhostölgy-virágoskőris-cserszömörce karsztbokorerdők színompájában gyönyörködhetünk. A zöld, a sárga, a cinóber, a krapp-lakk, a karmin különösen szépek ellenfényben, amikor a napsugarak átvilágítják a cserszömörce leveleit. A cinóber különösen szépen hat a fehér-szürke sziklák, vagy a molyhostölgyek zöld háttéréből kiugorva. A gyertyánok okkersárgájukkal, a virágoskőrisek vörös-barna színükkel tűnnek elő. Az ilyen jellegű területeknek gyors ütemben halad az átalakításuk fenyvesekké. Emiatt került napirendre, hogy néhány, ma még érintetlen karszt bokorerdőt természetvédelmi területnek jelöltesse ki. Ezen túlmenően célszerű volna tájszépészeti szempontból is megfelelő helyeken a karszt bokorerdőket eredeti állapotukban meghagyni. A cserszömörce élénkíti a zárt fekete-fenyvesek egyhangúságát is. Kis hézagokba behúzódom az állomány alá a fekete-fenyő lombjának fekete-zöldjét, kergének szürkességét sápadt sárgájával, cinóberjével igyekszik feloldani.

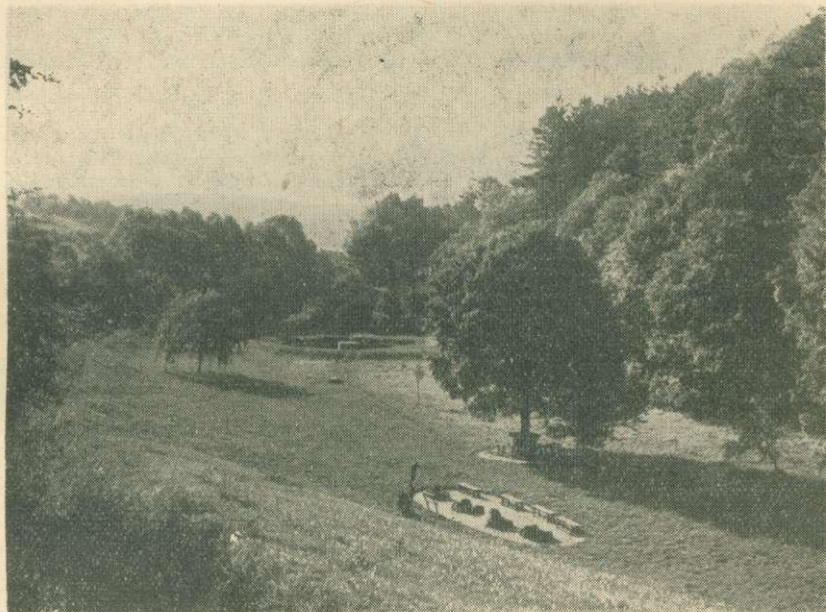
A tágas Tapolcai-medencében egymástól elkülönülten egészen a Balaton partjáiig sorakoznak a kúp, illetve csonkakúp alakú bazalttakarós tanúhegyek. Ezek mint nem régen működött tűzhányók kúpjai merednek ki a medence lapos síkjából. Pedig ez csak látszat, mert mai formájuk nem eredeti, hanem másodlagos denudációs forma. A harmadkorban a pliocén végén kiömlő híg bazaltláva lepényszerűen terült szét, s megszilárdulva az alatta levő laza pannóniai üledéket megvédte a későbbi lepusztulástól; környezetük laza anyagát ellenben a külső erők 100–200 m vastagságban elhordták, így maradtak vissza a mai csodálatosan szép kúp, illetve csonkakúp alakú hegyek. Tulajdonképpen ilyen tanúhegy a Balatonba mélyen benyúló Tihanyi-félsziget is.

A bazalttakarós tanúhegyek közül a legjellegzetesebb balatonfelvidéki képet a tanúhegyek uralkodó fejedelme, a nagytömegű, lapostetejű Badacsony nyújtja. Oldalában szőlők, majd erdők, feljebb bazaltsziklák vadregényes világa. Kedves nyaralók, pincék, gondozott szőlők között vezet felfelé az út. Tiszta idő esetén átlátni a déli partra. A tó vizében tükröződik a magányosan álló kétszűcsos Fonyódi-hegy, a déli part legmagasabb pontja. A Badacsony oldalában, mint két felkiáltó jel két hatalmas jegenyenyár már messziről láthatóan jelzi Szegedy Róza és Kisfaludy Sándor egykori prészházát. Ez az elő-ázsiai nyárfajta a XVIII. században a Pó mellékéről jutott el hozzánk, s gyorsan elterjedve, a magyar tájak jellegzetes fájává vált. Tájszépészeti értékét *Ilyés Gyula* fogalmazta remekbe „Jegenyék a Balatonnál” című írásában: „Hegy derekából nézem őket. A látkép itt csupa vízszintes. Vízszintes a ház előtt a terasz éle, vízszintes lent a

balatoni út, a tó innenső de túlsó partja; a somogyi dombvonulat is; vízszintes széles kék ecsetvonás. Ebben állnak merőlegesen, karcsún, de innen nézve is édig nyúlva a mihaszna jegenyék. S a táj, itt velük tízszerre több nyugalmat áraszt, mint másutt, nélkülük... Velük kapott kompozíciót; pontosan úgy, akár egy remek festmény. Jóvoltukból lett emberi”.

Tovább haladva bazaltköves úton kapaszkodhatunk fel a Rodostó-turistaházhoz, amely a Badacsonyi legszebb bazaltsziklái alatt feketefenyők között húzódik meg. A hegytetőre a „bujdosók lépcsője” vezet fel. Útközben a hatalmas bazalttornyok lenyűgöző látványt nyújtanak. Tetejükről szép kilátás nyílik a Balatonra, a Szigligeti-öböl partján emelkedő három bájos hegyre, az ingoványos hatalmas rétségből szigetszerűen kiemelkedő Szentgyörgy-hegyre, valamint Csobáncra és Halápra is.

A Tapolcai-medencéből kiemelkedő Várhegyet koronázó Sümegi-vár a Bakony legnagyobb várromja. Szépség hatásában vele talán csak a Tapolcai-medence hatalmas, ingoványos rétségéből szigetszerűen kiemelkedő Szentgyörgy-hegy bazaltorgonái vete-

Kemping a Koloskavölgyben

kedhetnek. A legszebb közülük a százával egymás mellé sorakozó 20—25 m magas, orgonásipalakú bazaltoszlopokból álló „nagyorgona”, amely talán a legmegragadóbb természeti emlék az országban. Ha elnézegetjük a bazaltoszlopokat, a keleti szélén hatalmas alakoknak tűnnek, amelyek hátukkal támaszkodnak a hegynek, mintegy tartva a sziklákat, hogy le ne omoljanak. A sziklák és az erdő együttes látványa nyűgözi le, ejti hatalmába az embert.

A Tihanyi-félszigeten tájészttétikai szempontból az erdei fafajok közül a két egzóta, a jegenyenyár és a feketefenyő tűnik leginkább szembe. A jegenyenyárak a félsziget keleti partszegélyén a Füredtől a Tihanyi-révhez vezető autótutat kísérik, s úgy hozzátartoznak már Tihanyhoz, mint képhez a keret. A feketefenyő az út feletti meredek hegyoldalt borította, az utóbbi aszályos évek fenyőpusztulása azonban csaknem teljesen kipusztította. Különleges földközi-tengeri jelleget adnak júniusban a Tihanyi-félszigetnek az egyre jobban terjedő illóolaj növénynek a levendulának lila táblái. Különösen terjed a levendula a Csúcs-hegy lejtőjén. A félsziget jellegzetességei közé tartoznak a gejzír-kúpok, amelyek közül az Aranyház a legismertebb. Kár, hogy a karszt bokorerdők cserjéi benővik ezeket a gejzír-kúpokat, szükséges volna közvetlen környezetükben a cserjék vegyszeres irtása. A gejzír-kúpok mellett érdekes sziklaképződmények a félszigeten az úgynevezett szélmarta kövek. A hozzájuk vezető turista utakról szép kilátás nyílik a

domboldalban meghúzódó Tihany községre és a tihanyi belsőtóra. Az apátság templomától káprázatos kilátás nyílik a tóra: a hatalmas víztükör, a füredi hegyek festői panorámája örökre bevésődik az ember emlékezetébe. Mindenekelőtt a Balatonra annyira jellemző finom pasztell színek bájollják el az embert. A tó színe, messziről nézve majd kékes majd zöldes; változik a felhőzet, az égtáj és a víz hullámozása szerint. A hullámok mint ferde, átlátszó tükrök az ég színét reflektálják, de polarizálva. Viszont az ég kék színe is a napsugarak iránya szerint különböző erősséggel polarizált s így nagyon változatos reflexiók keletkeznek.

Balatonfüred egyik nevezetessége a parti sétány csaknem egy kilométer hosszú négy sor kései nyárfából álló szívesztendő. Rabindranath Tagore hindu költő — korábban Deák Ferenc — nevét viselő fasora, amelyből gyönyörű kilátás nyílik a Balatonra és az év minden szakában kedves sétahelye a füredi üdülőknek. Sajnos a szakszerűtlen nyésés és a magas kor miatt csaknem mind a 600 nyárfa menthetetlenül beteg már, s ha nem gondoskodnak felújításukról Füred hamarosan elveszti egyik büszkeségét. Amikor 1957-ben *Kopecký Ferenc*cel hozzáfektünk a populétumok (nyár fajtagyűjtemények) létesítéséhez, *Haracsi Lajos* megjegyezte, hogy van már Magyarországon populétum, hiszen az egész Balaton környéke az. Valóban, ha a Balatonmenti üdülőhelyek parkjait, strandjait, sétányait átnézzük, láthatjuk, hogy ezek telepítésekor túlnyomórészt nyárákat, és pedig mind a hazai, mind pedig a nemesnyárák sokféle fajtáját, továbbá fűzféléket ültettek előszeretettel.

A Balaton északi partját az üdülők leginkább azért kedvelik, mert rossz idő esetén is sok kirándulási lehetőséget kínál, lehetővé téve ezzel a fürdésre nem alkalmas napokor is az idő kellemes töltését. Balatonfürednek szép kirándulóhelye a Koloska-völgy, a Lóczy-barlang és a nagyvázsonyi Kinizsi-vár. A Koloska-völgyet a Veszprémi Erdőgazdaság tette rendbe, alakította át viszonylag kis ráfordítással az üdülők kedvelt kirándulóhelyévé. Legszebb része a tisztás a forrásnál. A szűk völgyet egyik oldalon feketefenyő koszorúzza hatalmas mészkösziklák, a másik oldalon cserszömörécés dombvonulat zárja le. A tisztáson nagyméretű mezei juharok, korai juharok árnyékában szalonnasütő helyek vannak. A völgyre néző déli oldalakat, nyugati oldalakat is október tájt már tarkázza cserszömörce. Mintha egy játékoskedvű akvarellista elcsöpögtette volna festékeit, a zöld, a sárga, a piros, a lila úgyszólván minden árnyalata rikít a hegyoldalon. A Koloska-völgnél még tarkább ilyenkor a Lóczy-barlang környéke. Égőhegynek is nevezik, a cserszömörce lángoló színeiről. Most, amikor az élénk színek a divatosak, a természet szinte hivalkodik itt színeivel, nem engedi a prioritást elvitatni. A cserszömörce, hogy a kontrasztot fokozza, felhúzódik a fehér-szürke kőhalmokra, sziklafolyásokra is. Megkapó a cserszömörce sokfélesége is — a mikro termőhelytől függően —, ahol éppen meghúzódik egyik bokor haragoszöld, másik zöldessárga, harmadik sárga, negyedik élénkpiros, ötödik barna-lila fehér bóbítákkal. A ligetes molyhóstölgy-, virágoskőrös-cserszömörécés karszt bokorerdőben szálszerűen, csoportonként feketefenyő elegyedik, mintha csak fokozni akarná a színek tarkaságát. Kár, hogy ezek a színek már az üdülési szezon után jelennek meg s így az üdülők nem láthatják, vagy talán az a kár, hogy össze nézve viszonylag kevesen rándulnak ide ki, mert a Balaton-felvidék sajátos szépsége nagyon megérné.

A 600 méteres Kab-hegy aljában a vázsonyi fennsíkon áll Kinizsi Pál hajdani várának romja. A romok közül dacolva az idővel kiemelkedik a középkori lakótorony. Nagy-vázsony másik nevezetes műemléke az egykori Zichy-kastély. Parkjában nyaranta Kinizsi emlékét idéző történelmi lovasjátékokat rendeznek. De a molnárlegényből lett törökverő hősről emlékeztetnek az Eger patak múltról álmódózó vízimalmai is. Valamelyikben közülük Kinizsi Pál molnárkodhatott. A Monostorapáti vízalomnál a patakot víztárolóvá duzzasztották fel, a régi malomépület mint dűledező rom szerepel már csak. A víztároló mögött a Hegyesdi hegy kúpja látszik, Diszelben találtunk még egy üzemből levő vízimalmot is. Az Eger-patakot szép fásítások kísérik. Közvetlenül a patak partján természetes füzes díszlik, amelyet azután jegenyenyár fasorral szegtek be, legújabbban pedig az út mellé nemesnyárákat ültettek. Amolyan fásítási „divatbemutató” ez!

A táj jelentős része kopár. A Bakony déli nyúlványain és tájain a hajdani letarolt erdők helyén hosszú idő óta akadálytalanul pusztít a szél és a lejtőkön lerohanó csapadékvíz. Veszprém megyében 40 000 ha kopár terület vár beerdősítésre. Nem csoda, hogy a kopárerdősítés komplex gépesítését elsőként a volt Balaton-felvidéki Állami Erdőgazdaság szakemberei oldották meg. Kopár legelőkön, kiritkult rentott erdőkben (száraz cserestölgyesek, karszt bokorerdők) az elszórtan álló fákat a Vetus fanyűvővel gyökerestől kiszedik, ezután a területet Sz-100-as láncaltalpas traktor vontatta speciálisan alakított mélyforgató ekével 60–70 cm mélyen felszántják. Ez az eke könnyűszerrel szántja a dolomitmúrvát, de szék-nagyságú termésköveket is kiforgat. A szántás után

a területet gréderrel elsímtják, majd 2 éves iskolázott, vagy 2 éves válogatott fenyő-csemetével szovjet csemeteültető géppel, illetőleg az erdőgazdaságnál kialakított veszprémi csemeteültető géppel, beerdősítik. Az így létesített erdősítés 1—2 évig ápolásra nem szorul, a későbbi években a sorközökben felferődött gyomokat sarlóval visszavágják.

Kézi munkával 1 ha beerdősítése mintegy 40 000 Ft-ot emésztett fel, komplex gépesítéssel alig 10 000 Ft-ba kerül. A gépi erdősítést 1962 óta végzik, s ezzel az eljárással javarészt kopár legelőkön azóta 1000 ha új erdőt létesítettek, felújítottak továbbá mintegy 600—700 ha rontott erdőt. Az elért megtakarítás mintegy 50 millió Ft-ra tehető, de figyelembe kell még azt is venni, hogy kézi munkával a krónikus munkaerőhiány miatt ilyen nagy területű erdősítést el sem lehetett volna végezni.

Az első gépi kopárerdősítéseket Veszprém közvetlen közelében, a márkói dolomit platón eszközölték. A márkói dolomitmező a Veszprémtől Inotáig nyúló dolomit plató nyugati csücske. A fásítás tájképző szerepe szembeszökő itt. A korábbi kietlen dolomitmezőt ameddig a szem ellát üdezőld feketefenyő fiatalosok borítják. Nemesvámos község határában a Vilma-pusztai kerületben rontott erdők, igen száraz cseres-molyhostölgyesek átalakítása folyik. Szinte hihetetlen látvány, hogy a felszántott köregetekben párhuzamos sorokban fenyőcsemeték zöldellnek, s úgyszólván egy sem hiányzik a kiültetett csemetékből.

Búcsúzóul tegyük rövid kirándulást a Magas-Bakonyba is, amely erdőtenyészet szempontjából az ország egyik legkedvezőbb téja. Itt vannak hazánk legnagyobb összefüggő, legszebb zonális egyetlen és gyertyánelgyes bükkösei. *Rómer Flóris* aki az 1850-es években a Bakony minden zugát bejárta, feljegyezte, hogy a bükk itt olyan terebélyes példányokban található, hogy 3 ember is alig tudja átfogni. Zirc község határában az úgynevezett szarvaskúti erdőrészletben, talán az ország legszebb bükk erdejében gyönyörködhetünk ma is. Gyönyörű, szálegyenes méretes bükkfák állnak itt hegysziklakkal, hegyjuharokkal, kis- és nagylevelű hársakkal, magaskörisekkel elegyesen.

Az előadottak felvételek minden bizsonnyal jól mutatták, hogy az erdők és fák valóban meghatározó szerepet játszanak a balatonmelléki táj megjelenésében. Általában hazánkban az erdő, annak ellenére, hogy az ország területének csak 14%-át borítja, többé-kevésbé kedvező területi eloszlás mellett mindenütt kihat az egész táj megjelenésére. Ez a körülmény arra kötelezi az erdészeket, hogy fő feladatuk, a fatermesztés mellett, fordítsanak figyelmet az erdők tájéssztétikai szerepére. Szüntelenül csinosítsák erdeinket, őrizték meg, s a lehetőség szerint fokozzák a hazai tájak szépségét.

A körülöttünk lejátszódó műszaki tudományos forradalom, az ipar rohamos fejlődése, a városiasodás ezt a feladatot különösen fontossá teszi. A munkaidő napirendre került csökkentése, a gépkocsik általános elterjedése a szabad természetben töltött üdülés összes formáinak rohamos fejlődését hozza magával. Már nincs messze az az idő, amikor a nyári hónapokban az üdülésre alkalmas erdőket a lakosságnak mintegy 2/3-a fogja felkeresni. Erdeinket ezért időben alkalmassá kell tennünk arra, hogy a felüdülést kereső tömegeknek kulturált kirándulási és pihenési lehetőségeket biztosítsanak.

Elérkeztünk oda, hogy erdeink szépítését, tájaink csinosítását terveznünk kell. Az erdőművelési és fahasználati feladatok mellett az erdőgazdasági üzemtervekben helyet kell kapjanak az erdő- és tájéssztétikai előírások is. Az Erdészeti és Faipari Egyetemen néhány év óta az erdőműveléstan keretében oktatjuk az erdőéssztétikát. Ennek az oktatásnak hármass célja van: elősegíteni az erdőmérnökhallgatók éssztétikai jóízlésének kifejlődését, tökéletesítését; feltárni az erdők művészzeti sajátosságait, kulturális, éssztétikai jelentőségét; bemutatni az erdész munkájában az éssztétika törvényeinek hatókörét, beleoltani a hallgatókba azt a készséget, hogy őrizték meg erdeink szépségét, csinosítsák tájainkat. Figyelmet érdemelhetnek e tekintetben *Csernyisevsszkij* szavai: „Az embernek gondoznia kell az erdőket, óvnia őket, meg kell őriznie a kiírtástól minden olyan erdőt, amely az anyagi szükségletek kielégítéséhez és az éssztétikai élményhez szükséges”.

A gyakorlatban az erdőéssztétikai ténykedést a táj jellegének tanulmányozásával kell kezdeni. Ehhez jó segítséget nyújt a táji erdőművelés terén rendelkezésre álló ismeretanyag. Tájaink sajátos jellegét, eredetiségét erdészeti tevékenységünk közben meg kell őrizni, ápolni kell. Ebben az általános keretben úgyszólván valamennyi erdőgazdasági munka során — amint az előadottakból is kitűnt — mód van éssztétikai feladatok megoldására. Éssztétikai követelményeket támaszthatunk és kell is támasztanunk az erdőművelési, fahasználati feladatokkal kapcsolatban az erdei magaséssztémények, egyéb berendezések, az erdei feltáráshálózat kiépítésével kapcsolatban. Csinosítanunk kell az erdészházak táját, gondosan szem előtt kell tartanunk a fásítások tájéssztétikai jelentőségét stb. A ma erdészében az erdészeti tudománnyal párosulni kell az éssztétikai ízlésnek.

